

Luitetaimkond

Taavi Tuulik
Hiiumaa Ametikool
2009

Luitetaimkond

Luiterand Kõpu poolsaarel. Foto T. Tuulik

Luitetaimkond

- luitetaimkond esineb lahtise või poollahtise liiva aladel
- need on puurindeta avakooslused
(avakooslus- leidub vaba kasvupinda)
- kasvutingimused on erilised:
  - periooditi väga kuiv ja kuum
  - väga toitainetevaene
  - kasvupinnaks olev liiv võib tuulega liikuda

Luitetaimkond

- luited (kitsamas mõistes) asuvad mererannas ja on mingil määral merevee mõjutatud
- sisemaalauiteid nimetatakse ka liivikuteks

Luited

- rannikuluited leidub Eesti ranniku kõigis piirkondades
- lüiterand on nn. järsakrand- tuulte ja lainetuse mõjul on luite merelpoolne osa järsu nõlvaga
- rannaluitel on hästi jälgitav koosluste suktsessioonirida (taimestumata liiv- luitetaimestik- luitemännik)

Valge rannikuluide

Liiv-vareskaer *Leymus arenarius*. Foto T. Tuulik

Valge rannikuluide

- valgel rannikuluitel leidub liikuvat, taimestumata liiva
- valgetel luidetel kasvavad taimed on võimsa juurestikuga, kuna nii on luiteliivade liikumisel suurem tõenäosus püsima jääda ja vett hankida
- enamasti on tegu sügavale tungivate risoomidega, kuid mõnel taimel on ka tugev sammajuurestik

Valge rannikuluide

- liiv-vareskaer *Leymus arenarius*

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Leymus_arenarius

<http://herba.folklore.ee/?menu=taime&botid=465>

- rand-luidekaer *Ammophila arenaria*

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Ammophila_arenaria

- liiv-aruhein *Festuca polesica*

http://commons.wikimedia.org/wiki/Festuca_polesica

- rand-orashein *Elymus farctus* subsp. *boreali-atlanticus* LKII

http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Elymus_farctus_ssp._boreali-atlanticus.htm

Valge rannikuluide

- liiv-merisinep *Cakile maritima*

<http://www.cybernature.ee/herb/liivmerisinep.htm>

- rand-ogamalts *Salsola kali*

<http://www.cybernature.ee/herb/randogamalts.htm>

- Merihumur *Honckenya peploides*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/mhumur.htm>

Valge rannikuluide

- rand-ogaputk *Eryngium maritimum* LKII
http://commons.wikimedia.org/wiki/Eryngium_maritimum
- rand-seahernes *Lathyrus japonicus subsp. maritimus* LKIII
<http://et.wikipedia.org/wiki/Rand-seahernes>
- kurdlehine kibuvits *Rosa rugosa*
http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Rosa_rugosa.htm

Hall rannikuluide

Hall rannikuluide Kõpu poolsaare põhjarannikul. Foto T. Tuulik

Hall rannikuluide

- halli rannikuluite liiv on taimedega kinnistunud
- taimestikus võib olla kõigi rinnete esindajaid
- puurindes kasvavad esimesed noored harilikud männid *Pinus sylvestris*

Hall rannikuluide

- põõsarindes esinevad
  - kibuvitsad *Rosa* sp.
  - pajud *Salix* sp.
  - harilik kadakas *Juniperus communis*
- puhmarindes esineb
  - harilik kanarbik *Calluna vulgaris*
- rohurinne on üsna liigirikas

Hall rannikuluide

- vesihaljas haguhein *Koeleria glauca*

http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Koeleria_glauca.htm

- jäneskastik *Calamagrostis epigejos*

http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Calamagrostis_epigejos.htm

- hobumadar *Galium verum*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/hobum.htm>

- harilik käokannus *Linaria vulgaris*

<http://herba.folklore.ee/?menu=taime&botid=270>

Hall rannikuluide

- roosa merikann *Armeria maritima subsp. elongata* LKIII

http://commons.wikimedia.org/wiki/Armeria_maritima#ssp._elongata

- harilik sininukk *Jasione montana*

http://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Jasione_montana

- longus põisrohi *Silene nutans*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/lpoisroh.htm>

- harilik näär *Pimpinella saxifraga*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/hnaar.htm>

Hall rannikuluide

- väike oblikas *Rumex acetosella*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/voblikas.htm>

- harilik koldrohi *Anthyllis vulneraria*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/koldrohi.htm>

- harilik rass *Cynoglossum officinale*

http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Cynoglossum_officinale.htm

- villane katkujuur *Petasites spurius* LKIII

http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Petasites_spurius.htm

Hall rannikuluide

– põldpuju *Artemisia campestris*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/ppuju.htm>

– koirohi *Artemisia absinthium*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/koirohi.htm>

– sarik-hunditubakas *Hieracium umbellatum*

<http://herba.folklore.ee/?menu=taime&botid=375>

Hall rannikuluide

Hall rannikuluide Kalestes. Foto T. Tuulik

Hall rannikuluide

- samblarinne on sageli pidev ja kinnistab liiva lõplikult
- tüüpiliseteks liikideks on
  - liivhärmik *Racomitrium canescens*
  - porosamblikud *Cladonia* sp.

http://www.ubcbotanicalgarden.org/potd/2005/10/racomitrium_canescens_and_cladonia_spp.php

Ruske rannikuluide

Aksi saar Soome lahes. Vikipeedia

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/et/d/d2/Aksi_saar.JPG

Ruske rannikuluide

- rusket rannikuluidet esineb Eestis peaaegu ainult Soome lahe saartel ja rannikul
- puid enamasti pole, põõsatest leidub mõnikord harilikku kadakat *Juniperus communis*

Ruske rannikuluide

- tugevalt on esindatud puhmarinne
  - harilik kukemari *Empetrum nigrum* subsp. *nigrum*
<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/kukemari.htm>
  - põhja- kukemari *Empetrum nigrum* subsp. *hermaphroditum*
<http://www.atlas-roslin.pl/foto/am-skan89.htm>
<http://digitalnaturalhistory.com/images/empetrumhermaphroditicum1anniopsquotchjuly192003.jpg>
  - harilik kanarbik *Calluna vulgaris*

Ruske rannikuluide

- harilik pohl *Vaccinium vitis-idaea*
  - harilik mustikas *Vaccinium myrtillus*
  - ja samblarinne
    - palusammal *Pleurozium schreberi*
    - porosamblikud *Cladonia* sp.
- jt.

Liivikud

Kaibaldi liivik Hiiumaal. Foto T. Tuulik

Liivikud

- sisemaaliliivikud (v.a. Peipsi rannaliivikud) on tekkinud metsade raiumise või põlemise ning intensiivse tallamise tulemusel
- tallamise lakkamisel kasvavad kinni
- Eesti suuremad liivikud asuvad Värskas, Elvas ja Kullamaa ümbruses, Hiiumaal Kaibaldi nõmm

Liivikud

- sisemaaliliivikute taimestik sarnneb üldiselt halli rannikuluite taimestikuga
- suhteliselt noorel, metsapõlengu ja tankodroomi tegutsemise tagajärjel tekkinud Kaibaldi nõmmel kasvavad vaid mõned soontaimeliigid (harilik kanarbik *Calluna vulgaris*, harilik mänd *Pinus sylvestris*, arukask *Betula pendula*, ahtalehine põdrakanep *Epilobium angustifolium*)- see on üks liigivaesemaid taimekooslusi Eestis

Liivikud

- liivtarn *Carex arenaria*

http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Carex_arenaria.htm

- liiv-koeratubakas *Crepis tectorum*

http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Crepis_tectorum.htm

- harilik ussikeel *Echium vulgare*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/ussikeel.htm>

- võsu-liivsisibul *Jovibarba sobolifera* LKII

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/vliivsisib.htm>

Liivikud

- nõmmnelk *Dianthus arenarius* LKII

<http://et.wikipedia.org/wiki/N%C3%B5mmnelk>

- nurmnelk *Dianthus deltoides*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/nurmnelk.htm>

- suur kukehari *Sedum telephium* subsp.
maximum

<http://herba.folklore.ee/?menu=taime&botid=425>

- harilik liivrohi *Cardaminopsis arenosa*

http://www.atlas-roslin.pl/gatunki/Cardaminopsis_arenosa_ssp._arenosa.htm

Liivikud

- Gmelini kilbirohi *Alyssum montanum subsp. gmelinii*
LKII

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alyssum_montanum_ssp_gmelinii_eF.jpg

- nõmm-liivatee *Thymus serpyllum*

<http://bio.edu.ee/taimed/oistaim/nommlt.htm>

- paljalehine liivatee *Thymus pulegioides*

http://et.wikipedia.org/wiki/Pilt:Thymus_pulegioides.jpg

- palu-liivkann *Arenaria procera* LKII

http://commons.wikimedia.org/wiki/Arenaria_procera_glabra

Natura 2000 elupaigad luidetel ja liivikutel

- 2110- kujunevad liikuvad rannikuluided
  - valge rannikuluite kasvukohatüüp
- 2120- liikuvad rannikuluided (valged luided)
rand- luidekaeraga
  - valge rannikuluite kasvukohatüüp
- 2130- rohttaimestikuga kinnistunud rannikuluided (hallid luided)
  - halli rannikuluite kasvukohatüüp

Natura 2000 elupaigad luidetel ja liivikutel

- 2140- leostunud kinnistunud luided hariliku kukemarjaga
  - ruske rannikuluite kasvukohatüüp
- 2330- hõberohu ja kasteheina liikidega avatud luiterohumaad sisemaal
  - liiviku kasvukohatüüp